

-Што представува прихранувањето ?

Во системот на ѓубрење за стрните жита, прихранувањето за време на вегетацијата е многу корисна и важна мерка.

Прихранувањето представува мерка, преку која брзо и ефикасно им се помага на растенијата да се снабдат со храна и подобро да ги искористат хранивата во најкритичните периоди од нивниот пораст (фаза на братење).

Кога станува збор за прихраната се мисли на употребата на азот со растурање на азотно ѓубриво во одреден временски период.

Азотот дејствува не само на големината на лисната површина туку и на бројот на класови по единица површина, бројот на зрната во класот и тежината на зрната. Према тоа, азотот дејствува на сите оние компоненти кои се значајни за формирање на приносот кај житариците.

-Кога се врши прихранувањето ?

Во светот постојат повеќе методи на прихранување, кое во тесна врска пред се со климатските услови а истото се врши во повеќе наврати.

Кај нас, за наши климатски услови и во зависност од состојбата на посевот обично се врши едно или две прихранувања.

Едно прихранување се врши до колку посевот е добар (има добро братење) и до колку се работи за средно тешки или тешки почви. Истото треба да се изврши со започнување на вегетацијата, крај на февруари или почетокот на март.

Две прихранувања се вршат до колку посевот покажува знаци на недостиг на азот, кога се работи за лесни песокливи почви со високо ниво на подпочвени води каде постои опасност од големи загуби на азот, при стрмни терени за да се избегнат загубите од ерозија или кога посевот ветува висок принос.

Првото прихранување се врши рано напролет пред почетокот на вегетацијата до крајот на февруари, или заради лоши услови во почетокот на март, а второто кое представува корекционо или дополнително, треба да се изврши до крајот на март односно до почеток на фаза на вретенисување.

- Кои количини на ѓубрива се употребуваат ?

Одредувањето на потребните количини на хранливи материи, а со тоа и на потребата од азот најдобро е да истото се изврши врз основа на агрохемиски анализи. Меѓутоа кај нас и покрај тоа што има специјализирани лаборатории ретко кој земјоделец врши такви анализи, па одредувањето на количините за потреба од азот базираа врз основа на искусвени норми, каде во предвид се земаат состојбата на посевот, сортата, предкултурата и ѓубрењето на истата, хидролошките услови и др. параметри.

За пченицата во наши климатски услови препорачливо е да се внесе од 80-120 кг. чист азот по хектар. За ридски терени, кои се воедно и аридни места со лош воден режим, каде се одгледуваат помалку приносни сорти, треба да се внесе најмногу до 100 кг азот, а во низинските места каде се одгледуваат поприносни односно поинтензивни сорти, каде има густ посев, подобар воден режим, треба да се внесе до 120 кг. чист азот по ха.

За јачменот се користат помали количини односно од 60-100 кг. чист азот по хектар. Бидејќи јачменот е понеотпорен на полегнување треба да се внимава, така што до колку се работи за плодни површини треба да се користат помали количини на азот.

За прихранување на ржта и овезот се препорачуваат истите количини како и за јачменот.

Во овие количини азот кои се препорачува, се смета и азотот кој е внесен со

основното ѓубрење или внесен со растурање на азотно ѓубриво од есен.

-Кои видови на азотни ѓубрива може да се користат ?

Во зависност од обликот (формата) на азотот во азотните соединенија, азотните ѓубрива се делат на повеќе групи: амонијачни, нитратни, амонијачно-нитратни и амидни.

Кај нас се користат гранулираните азотни ѓубрива и тоа:

1. Амонијачно-нитратните ѓубрива во кои спаѓаат: чист амониум нитрат (амоњачна шалитра) и калциум амониум-нитрат (КАН)

Амониум-нитратот содржи од 33-35% азот. Има добра растворливост во вода, слабо кисела реакција. Погоден е за ѓубрење на сите земјоделски култури и почви. Продолжителното ѓубрење со амониум-нитратот води кон закиселување на почвата.

Калциум амониум -нитрат (КАН). За разлика од амониум-нитратот КАН-от е со неутрална реакција поради што е погодено за сите видови почви, а посебно за киселите. Содржината на азотот е 27%, а физичките особини на ова ѓубриво се многу поволни и поради тоа лесно се чува и растура.

2. Амидни ѓубрива од кои најважен е карбамитот или уреа. Ова е најконцентрирано ѓубриво кое содржи 45-46% азот и има многу добра растворливост во вода. Ова ѓубриво исто така е физиолошки кисело и треба да се внимава при употребата на кисели почви. При површинска употреба (прихрана) на карбонатна и на алкална почва и при поголема температура доаѓа до губитоци на азотот. Поради постепената трансформација на азотот по употребата ова ѓубриво има успорено дејство во однос на другите. До колку целата прихрана се врши со уреа, истото треба да биде во два наврати, бидејќи при поголема количина заради високата концентрација можни се оштетувања на растенијата.

Уреата за прихрана може да се употреби и фолијарно при што треба да се обрне внимание на концентрацијата на растворот.

На кој начин може да се врши прихранување ?

Од посебно значење за азотните ѓубрива е равномерното растурање, бидејќи неравномерното растурање доведува до неизедначен пораст на посевот и опаѓање на приносот. Така таму каде е дадено премалку азот посевите имаат симптоми на недостаток, а на другите места каде има премногу доаѓа до полегнување на стрните жита и до појак напад на болести.

Начинот на примена на минералните ѓубрива зависи од времето на извршување, агрегатната состојба на ѓубривото и од расположивата механизација.

Денес во праксата се применуваат различни начини на внесување на ѓубривата и тоа:

1. Рачно прихранување. За овај начин најпогодни се гранулираните ѓубрива, а најлоши се прашкастите со мала специфична тежина. Квалитетот на работата кај овај начин зависи од вештината на работникот и од временските услови (ветер). Недостатоците на рачното растурање на минералните ѓубрива се: мал учинок 3-4 ха за еден ден по работник, неравномерен распоред на ѓубривото, како и неповолното влијание на ѓубривото на здравјето на луѓето.

2. Механизирано прихранување. Кај овој начин ѓубривото се растура со разни приклучни орадија односно таканаречени ѓубрерастурачи. Денес најмногу се користат центрифугални ѓубрерастурачи, кои можат да бидат влечени или носени, со капацитет од 200 до 2000 кг. ѓубриво. Центрифугалните растурачи се наменети само за гранулирани ѓубрива. Во зависност од големината на гранулите

ширината на растурање варира од 6-12 метри, при што во прв ред зависи од брзината на плочата и од количината на ѓубриво која паѓа од од бункерот на плочата.

3. Авиоприхрана. За овај начин потребни се долги, односно големи парцели. Овозможува примена на терени каде неможи да се употреби механизацијата, односно кога земјата е влажна. Треба да се врши по тивко време, бидејќи заради висината нема правилен распоред на ѓубривото.

4. Фолијарно ѓубрење. Се применува кога растението има формирано доволно голема лисна маса, односно додека лисјата се во пораст и додека метаболизмот е интензивен. За оваа цел се применуваат прскалицы во кои ѓубривото се наоѓа во воден раствор со или без средства за заштита и други препарати. За ова ѓубрење погодно е облачно време и висока релативна влажност на воздухот.

М-р Цветан Јовановски

АГЕНЦИЈА
ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА
ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

Битола, “Климент Охридски” б.б.

комплекс Пелагонка 2, кај 3

шел. ++389 47 228 330,

Факс: +389 47 228-370

E-mail: agencija@mt.net.mk

<http://www.agencija.gov.mk>

АГЕНЦИЈА
ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА
ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

ПРИХРАНУВАЊЕ НА ОЗИМИТЕ ЖИТНИ КУЛТУРИ

Битола, 2005